

Asia: VN/1531/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta (alkoholijuoman toimittaminen, etämyynti ja markkinointi)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt opetus- ja kulttuuriministeriöltä lausuntoa asiakohdassa mainitusta esityksestä. Opetus- ja kulttuuriministeriö viittaa lausuntoonsa dnro VN/33074/2023-OKM-47 ja toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Lausunnolla olevan hallituksen esitysluonnoksessa esitetään säädettäväksi alkoholin toimitusta koskevasta toimituspassista. Esitysluonnoksen 58 §:ssä esitetään säädettäväksi toimituspassin hankkimisesta ja eräiden oppilaitosten tehtävästä toimituspassikokeen järjestämisestä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että ministeriö ei myönnä ammatillisen koulutuksen järjestämislupia oppilaitoksille vaan koulutuksen järjestäjille. Lisäksi ammattikorkeakouluihin olisi täsmällisempää viitata oppilaitoksen sijaan ammattikorkeakouluihin. Tältä osin voimassa olevan alkoholilain 58 §:n 1 momentti on virheellisesti muotoiltu. Pykälässä tulisi viitata ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) tarkoitetun järjestämisluvan saaneisiin koulutuksen järjestäjiin sekä ammattikorkeakoululain (932/2014) mukaisiin ammattikorkeakouluihin.

Esityksessä ehdotetaan opetus- ja kulttuuriministeriön tulkinnan mukaan, että ammatillisen koulutuksen järjestäjät ja ammattikorkeakoulut voisivat jatkossa myöntää toimituspassia riippumatta siitä, minkä alan koulutusta ne antavat. Toimituspassin myöntämisoikeus olisi siis kaikilla ammatillisen koulutuksen järjestäjillä (yhteensä 133 koulutuksen järjestäjää) ja kaikilla ammattikorkeakouluilla. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla toimii 22 osakeyhtiömuotoista ammattikorkeakoulua.

Opetus- ja kulttuuriministeriö huomauttaa, että esityksestä puuttuvat perustelut, miksi ammatillisen koulutuksen järjestäjät ja ammattikorkeakoulut olisivat tarkoituksenmukainen taho myöntämään toimituspasseja, mutta esimerkiksi yliopistot, vapaan sivistystyön oppilaitokset tai yksityiset koulutusorganisaatiot eivät olisi. Esityksestä ei käy ilmi, mikä tuottaa ammatillisen koulutuksen järjestäjälle tai ammattikorkeakoululle tarvittavan osaamisen toimituspassikoulutuksen järjestämiseen ja toimituspassin myöntämiseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tulkitsee esitystä siten, ettei tarkoituksena ole sisällyttää toimituspassin edellyttämää osaamista tiettyihin tutkintoihin tai koulutuksiin. Toimituspassin edellyttämä osaaminen ei myöskään nykyisellään sisälly koulutusjärjestelmään ammatillisessa koulutuksessa tai ammattikorkeakouluissa. Opetushallitus määrää tutkinnon perusteet ammatillisessa koulutuksessa. Ammattikorkeakoulut vastaavat ammattikorkeakoulututkintoon kuuluvan koulutuksen sisällöstä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että esitetty 58 §:n 2 ja 3 momentti ei ehdotetun kaltaisena sovellu ammatilliseen koulutukseen. Ammattikorkeakouluilla on sinänsä ammattikorkeakoululain mukaan oikeus harjoittaa liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Opetus- ja kulttuuriministeriö esittää kuitenkin harkittavaksi, että alkoholin toimituspassin myöntämiselle laadittaisiin lainsäädännöllä kriteerit. Toimituspassin myöntämisoikeus myönnettäisiin hakemuksesta edellytykset täyttävillä toimijoilla, joita voisivat olla esimerkiksi ammatillisen koulutuksen järjestäjät, ammattikorkeakoulut tai yksityisoikeudelliset organisaatiot. Toimituspassikokeen järjestämisen tulisi olla ammatillisen koulutuksen järjestäjille ja ammattikorkeakouluille vapaaehtoinen tehtävä, jonka hakemisesta ne itse päättävät. Toimituspassikokeen järjestämisestä tulisi periä kaikki sen järjestämisestä syntyneet kustannukset eivätkä koulutuksen järjestäjät tai korkeakoulut käyttäisi sen järjestämiseen perusrahoitustaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriö esittää harkittavaksi varsin yleistasoisen toimituspassi –nimityksen sijaan tarkempaa alkoholin toimituspassi -nimitystä.

Jatkotyönä tulisi vielä arvioida, syntyykö alkoholin toimittajan pätevyydestä uusi säännelty ammatti. Säännellyllä ammatilla tarkoitetaan ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain (1384/2015, 3 §) mukaan ”virkaa tai tehtävää, jonka aloittamisen tai harjoittamisen edellytyksenä on, että henkilö täyttää lainsäädännössä asetetut ammattipätevyyttä koskevat yksityiskohtaiset vaatimukset”. Ammattia ei ole katsottu säännellyksi, jos kelpoisuusvaatimuksena on soveltuva korkeakoulututkinto tai muu tutkinto.

Ennen kuin säädetään uusia tai muutetaan voimassa olevia säänneltyjen ammattien harjoittamisen aloittamista, niiden harjoittamista tai jotakin niiden harjoittamisen muotoa rajoittavia lakeja, asetuksia tai viranomaisen määräyksiä, jotka kuuluvat ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/36/EY soveltamisalaan, on sääntelyn valmistelusta vastaavan viranomaisen tehtävä ennakoarviointi, josta säädetään Valtioneuvoston asetuksessa ammatteja koskevan sääntelyn hyväksymistä edeltävästä suhteellisuusarvioinnista (376/2020).

Lopuksi opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että alkoholin toimittamisen vapautuessa lasten ja nuorten hyvinvoinnin varmistaminen tulee olla erityisessä keskiössä.

Pirhonen Eeva-Riitta
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Niemi Merja
Opetus- ja kulttuuriministeriö